

7. Օն սենե միլէթիմիդի ալտատուրայ բարալարընը այմը իքէն, պու տէֆաքի կոնդակ մէսէլէսինտէ, ազըպէթ-քեար ճիզվիթիկինի իսպաթա մէճ. պուր օլարագ, պապանձու մն Չաքա-րիայի օլան, սէն քէնտի՞նմիսին, եօգ-սա տէկի՞միսին :

8. Մէզքիւր մէսէլէտէ իպրագ իյլէ տիկին շու Կիւթիւթ, սըրֆ ճիզվիթ-իկինի՞ մի իպրագ իյլէմէքտէ տիր, եօգսա, միլէթիմիդէ օլան տօսթլու-ղունու վէ իսպիսէթինի՞ մի իմա իյլէ մէքտէ տիր :

9. Սէօյլէ՛, ճիզվիթլէր ճասուսու վէ ճիզվիթլէր մուխաթի, սէօյլէ՛, օլ Մուշ վազ ասարնտա, միլէթիմիդէ գարչը վուգու պուլան հազարէթլէրի եադ-տըրան վէ տէրճ իթտիրէն, սէ՞նմի-խտին, եօգսա պաշգասը՞ մը իտի :

10. Սէօյլէ՛, չարուզ սէօյլէ՛, միլէթ-իմիդէ, «Բիւրտլէրտէն աղ իթաթթ-լը» տիէէրէք իթիթիւր իտէն վէ չիւր-հէլէր վիրէն, սէ՞ն մի իտին, եօգսա պաշգասը՞ մը իտի :

11. Սէօյլէ՛, էկէր վատ տէկիլ իսէն, գօրգմա, սէօյլէ՛, միլէթիմիդին եիւ-զիւնէ գարչը, վէ հէմոնէ զազէթանը օգուսու պ բարա վիրէնլէրին եիւզտէ տօգսանը Հայ օլտուղու թագտիրտէ, «Բիւրտլէրտէն աղ իթաթթլէրիսինի» տիէէն, սէ՞ն մի իտին, եօգսա սալիթ պիր նանքէ՞օր մը իտի :

12. Սէօյլէ՛, ճիզվիթլիք ալէթի վէ մուխաթի, սէօյլէ՛, օն սէնէտէն պէ-րու, գուղու գընաթէթիլէ միլէթի-միդ իյլինէ կիրէրէք, ճիզվիթլէր գուրտ-լուղունու իճրա իտէն, վէ միլէթի-միդին նան ու նիյմէթիլէ պէսլէնմիշ պիր գարչա միսիլու, ազըպէթքեար կէօզլէրինի օյմանա գալըլչան, սէն քէնտի՞ն մի իտին, եօգսա պաշգասը՞ մը իտի :

13. Սէօյլէ՛ բրօրականտանն իւճ-րէթլի պէնտէսի, սէօյլէ՛, կէչէն հաֆ-թա, միւթէպէր պիր զաթ թարաֆըն-տան, պիր իսպիսէթ վէ նասիհաթ մէքթուսու ալըլ իքէն տախի, Գեւր-Մեքիսեքեկ Սըրազանն, օլ մահուտ կոնդակա գարչը օլան ճէվապընը տէրճ իթ մէքթիլէրտէ իսրար իտէն, սէն քէն-տի՞նմի իտին, եօգսա տէկի՞մի իտին :

14. Սէօյլէ՛, զահիրէն Հայլը սաթ-մագտէ օլուպ, վէ գալպէն իսէ թէք-միլ ճիզվիթլիկէ իահիշկէր պուլունան միլէթ տիւլմէնի, սէօյլէ՛, պրադալըմ սայիր ճէվապարը, վէ քէնտի թա-րաֆընըղտան եաղըլմաը վաղիֆէ վէ վաճիպիլըղտէն պուլունան պէնտլէրի, հիշ տէկիլ իսէ, Փաթրիգ իսանէմիլ թա-րաֆընտան, ճիզվիթլէր տուղաղընա տիւլմէքթիլէրտէն միլէթիմիդի, միւմ-քին մէրթէպէ սազընտըրմագլըգ նիլ-եէթիլէ, քիլիսէլէրիմիլտէ օգուլթ-տուրուլան պիր Շըլաբերականը պիլէ իլան իթմէքթիլէրտէն կէրի՞ տուրան, սէն քէնտի՞նմի իտին, եօգսա պաշգա-պիրիմի իտի, վէ զայրիհիւմ, վէ զայ-րիհիւմ :

ՇԱԾԸԼԱՑԱԿԻ ՊԻՐ ՀԱԼ

Փաթրիգ իսանէմիլ թարաֆընտան Շըլաբերականը, վէրուհանի բէտէր-լէր իլէ սայիր գալէմահիպլէրի թա-րաֆընտան տախի, թէքմիլ միլէթի-միդի, ճիզվիթլէրին բէնչէսինէ տիւլ-մէքթիլէրտէն սազընտըրմագլըգ իւզրէ, էլ-տէն կէլտիկի մէրթէպէ չալըլըլտըղը, վէ օն սէնէտէն պէրու, հէր նէ գա-տար, չօգլար նէզտիտէ մէճհուլ պիր հալտէ պուլունամագտէ իտի իսէ տէ, աթթըգ չու սօն կիւնլէրտէ իսէ, ճիզ-վիթլիկէ կիւնէշ կիպի անլալըլը պու-լունտուղու թագտիրտէ, չալըլա-

ճագ, վէ զիւտտէսիլէ չալըլաճագ պիր հիքմէթ տիր քի, ճիզվիթ զա-զէթարնա, հալէա պու կիւնէ գա-տար, Փաթրիգ իսանէմիլ թարաֆըն-տան պիլէ, կէրէք կըօնական վէ կէրէք-թաղ. Ժողովուն բէսմի իլանլարը, թըպգը միլէթիմիդ զազէթալարը կի-պի կէօնտէրիլմէքտէ օլմասը կէօրիւ-մէքտէ տիր. վէ պու մէրթէպէ թէ-նէզլիւլին վէ պիգայտըղընտա, սըրը-ու հիքմէթի անլալըլաճագտա տըրու :

Պիր ճիզվիթլիք զազէթալար, ալէմ պիլիթ քի, պին նէֆէր ճիզվիթտէն զի-եատէ մուզիթը իքէն, ճիզվիթլէրտէն սազընմագլըգ նասիհաթ վիրէն պիր Փաթրիգ իսանէ, նասըլ օլուպտա, ա-լէմէ, պու եօլտա պիր սուլի իպրէթ վիրմէքտէ տիր :

Էկէրի, պիլիթ փաթրիգ իսանէ, զազէթալար հազընտա, պու մէրթէ-պէ միւսամէհատա, զէրէնէ մաղար-րաթ կէօրմէմէքտէ իսէ, Մէճմուլայի Աիպարա վէ Աւետաբերէ՞նիլին կէօն-տէրմէմէքտէ տիր :

Հիշ պիր կիւն, Գաթօլիքլէր Փաթ-րիգ իսանէսի թարաֆընտան, միլէթ-իմիդ զազէթալարնա, եալըլըգ պիր գըլթա օլտուն իլան կէօնտէրիլտիկի-նին էմալինի կէօրէն, պիլէն, վէ իշի-տէն վա՞ր մը տըր :

Աշիքեար սուրէթտէ անլալըլտըղը-նա կէօրէ, տիմէք տիր քի, պիլիթ փաթրիգ իսանէ, տօսթ իլէ տիւլմէնէ, վէ չապ իլէ չէքէրէ, այնի նաղար իլէ պազ մաղտա տըր, վէ տէ տիմէք տիր քի, շու սօն մէսէլէտէ, էգճան ու տիլ-Գիլիսէմիլ զայրէթինի չէքէն զազէ-թալար իլէ, Պապանձու մն Չաքարիայի օլան պիր ճիզվիթ զազէթալարնա գատր ու հայսիլէթինի, այնի տէ-րէճէտէ թուլթմագտէ վէ թանըմագ-տէ տիր, իմտի, էկէրիլ էօյլէ իսէ, վէ էկէրիլ, մէզքիւր իլանլար, այնի սու-րէթտէ, հէմ մէզքիւր զազէթալար, վէ հէմոնէ պիլէ կէօնտէրիլմէքթ իսէ, հիշ տէկիլ իսէ, պուլունտան սօնրա, զահիթլէ չէքթիլպտէ, պիլէ կէօնտէ-րիլմէմէսինի բէճա իտէրիլ, չիւնքի, այնի նաղար իլէ պազըլմագլըգ էտ-նալըլընը, գաթան գապուլ վէ իրթի-քեապ իտէնլէրտէն տէկիլիլ :

Պիր զարիպ հալտէ շու տուր քի, Արեւելքին իտարէսինի տէրիւհտէ իթ-միշ պուլունան Սուվաճեան էֆէնտի, Գաղ. Ժողովտա օլուպ, վէ ճիզվիթ զա-զէթալարնա նէ էֆքեարտա օլտուղու-նու, հէր կիւն կէօրմէքտէ վէ պիլ-մէքտէ օլտուղու թագտիրտէ պիլէ, մէզքիւր ույղունսուղուգ պապընտա, քէնտի վաղիֆէսինի իճրա իյլէմէսի կէօրիւլմէքտէ տիր :

Անըպ, անըպ, վէ թէ՛քարա անըպ :

ԻԵԹԷ ԴԱՇԱՆՑ ԹՈՒՂԹՈՒՆ
ՃԷՎԱՊԱՐԸ

ԴԱՇԱՆՑ ԹՂԹՈՑ

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՀԵՐԳՈՒՄԸ

(6070 ՅԷՊԷՐԱՆ ԳԷԼԵԼԷ)

Ողջամիտ եւ պատմագէտ անձեր «զառաքինի նախնեացն ձերոց, ու-նելով զեւրոպէ անցին եւ տիրեցին եւ Ասիացուց կողմանցն» խօսքը կար-գալով երեք մեծն կոստանտինոս հասկնալու չեն հարկաւ. որովհետեւ անիկայ Ասիոյ մէջ թիլ մը գետին չառաւ. ոչ ալ առաքինի նախնեաց բառերով՝ Թէոդոս կայսեր նախա-հարքը հասկնալու են : Մեծին կոս-տանտինոսի ցիղը Յուլիանոս ուրա-ցողի մահուամբ վերջացաւ 363 թը-

ւին եւ յունիսի 26 ին. Թէոդոս ալ անոր հետ ազգականութիւն կամ խը-նամութիւն անգամ չունէր ամենեւին՝ գուր ինքը Կիլիկիցի Թէոդոս զօրա-պետի թոռը : Կոստանտինոսէն յա-ռաջ Հռոմայեցուց սահմանը Ասիոյ մէջ ինչ որ էր նէ՛ անոր օրովն ալ նոյնը մնաց, ոչ պակսեցաւ, ոչ աւելցաւ :

Եւրոպայէն Ասիա անցնող, եւ Հը-ռոմայեցուց սահմանները Սերացմէ մինչեւ Գադեբոնի կողմերը ընդար-ձակող եւ Հայաստանի տիրող եղան Գրիստոսէ իւր 67 տարի յառաջ Լու-կուլլոս, Պոմպէոս, Բենդիգիոս, Ան-տոնինոս, Կորբուլոն զօրավարները, որոնք սակաւ առ սակաւ ոչ միայն Եփրատայ ալ կողմը եղած Հայոց գա-ւառները շորթեցին, այլ եւ Արգա-րի օրովն ալ մեծ Հայոց վերայ տուրք-ը զետեղ խելցին : Տրայանոս նորէն վը-տարանելալ Հայաստանը նուաճեց : Անիէ ետքը մինչեւ Տրդատայ հօր Խոսրովի օրը մեր երկիրը երբեմն ա-զատ մնաց Հռոմայեցուց լուծէն, եր-բեմն նուաճեալ. ամեն պատերազմէ ետեւ, ինչպէս ընդհանրական սովո-րութիւն է, գալինք դրուեցան մե-րոց ու Հռոմայեցուց մէջ, ու այնպէս խաղաղական յարաբերութիւնները ըս-կըսան :

Տրդատ, իւր հօրը մահուանէն ետ-քը, երբոր 261 թուին Յունաստան փախաւ, Լիկիանոս կոմսին, Կարոս եւ Դիոկղետիանոս կայսերաց գիմեց եւ ոչ թէ Կոստանտինոսին, որ գեւ-ծնած չէր (նա ծնաւ 272 կամ 274 թուին) : Տրդատ Դիոկղետիանոսէն, 286 թուին Հայաստանի թագաւոր կարգեցաւ եւ ոչ թէ Կոստանտինո-սէն, որ 306 ին կայսր եղաւ : Տարա-կուսողը կրնայ կարդալ Խորենացիի Դիրք Բ. 76, 77, 79, եւ 82 Դիւլան-ը : Տրդատ ոչ թէ Կոստանտինոս կայսեր սէրը յիշելով Յունաստան փա-խաւ, այլ անիէ յառաջ եղած կայս-րերուն, որոնք երբեմն Հայաստանի օգնէր էին Պարսից դէմ : Ուստի բը-նական տրամաբանութեամբ հետեւ-ցունելու եմք, որ յիշատակարանք նախնեաց, բազում մատենք բառե-րը Կոստանտինոսի ամենեւին չեն վերաբերիր, այլ անիէ յառաջ եղող Դիոկղետիանոս, Պորոս, Տակիտոս, Տրայանոս եւ այլ կայսերաց եւ զօ-րավարաց կը վերաբերին, ըստ որում անոնք էին, որք զՏրդատ թագաւոր գրին, զՀայաստան աղատեցին եւ գալինք գրին Տրդատայ եւ այլ թա-գաւորաց հետ : Որովհետեւ յիշեալ թէ եւ մեծահամբաւ եւ իտիական կրօնական ինդիկները մէկգի գնե-լով՝ գրականութեան, արտաքին գի-տութեանց եւ արուեստից ասպարէ-զը ինչպէ, այնուհետեւ անիկայ Դի-ոկղայ վարժապետէն, իբրեւ գրա-գէտ, մաղի մը չափ տարբերութիւն չունի. այնուհետեւ ամեն բանասէր կատարեալ արտօնութիւն ունի անոր գրածը քննելու, գատելու, եւ գը-տած վրիպակները գատապարտելու յանուն ճշմարտութեան, յանուն բա-նականութեան, զորս ամեն բանաւոր էակի, եկեղեցականի եւ աշխարհա-կանի, անխտիր բաշխեր է բնութեան Հեղինակը : Այսպէս է եղեր հին եւ նոր իմաստասիրաց դատումը, այս-պէս ալ ըլլալու էր հարկաւ :

Ըսածս օրինակաւ բացատրեմք. մեր կաթողիկոսաց մէջէն Յովհաննէս Դրասխնակերտցին գրեթէ երեք հազար տարուան Հայոց պատմութիւ-նը գրեր է. սակայն ինքը 70, առ առաւելն՝ 100 տարի ապրեր է. նա իր ժամանակի իրողութեանցը կրնար անձամբ հասու ըլլալ, ստուգել եւ իր ըմբռնմանը համեմատ արձանագ-րել. բայց այս կերպիւ 50 կամ 100 տարուայ միջոցի իրերը հաղիւ կարէր ստուգել, անդին 2900 տարուան ե-ղելութիւնքը քննելու ձեռնհասութե-թիւն չունենալով, բոտ որում, գեւ-ինքը աշխարհ չեկած, անոնք պատա-հեր էին. այնուհետեւ կը պարտաւա-

աւար առած, ընդ որս եւ Տիրան արքայն, Պարսկաստան կը դառնան : Հայերը Յունաց վատութիւնը եւ ի-րենց խեղճութիւնը տեսնելով՝ եւ Պարսից կրակապաշտութենէն ու կա-տաղութենէն սոսկալով՝ վերստին Յու-նաց թագաւորին կը դիմեն յանձն առնելով «Ձի ծառայեսցեն նմա հը-նազանդութեամբ, եւ լինիցի նա նո-ցա թիկունք օղնականութեան» խնդ-րել վրէժս թշնամեաց նոցա... զոր իբրեւ լուաւ կայսրն զիրոն զայնոսիկ, մեծաւ փութով եւ բազում պատ-րաստութեամբ ի խնդիր ելանէր ի-րին հասելոյ. եւ օգնական եւ թի-կունք լինէր աշխարհին Հայոց : Մա-նաւանդ զի զուխոն յիշեալ զդաշն-ցըն կուելոյ զերդմանցն հաստատու-թեան միջնորդութեամբ ի մէջ կայ-սերն Կոստանտինոսի եւ ի մէջ թա-գաւորին Տրդատայ եղեալ էր, Փոս-տոս Բուզանդ. Երես 54-55 :

Սուրբ Լուսաւորչի եւ Տրդատայ ժամանակակից կամ մերձաւոր ազ-գային վաւերական աղբիւրները ա-նաչառաբար քննելով եւ անոնց մէջ անժխտելի երգմամբ Կոստանտինո-սի եւ Սեղբաստրոսի, Տրդատայ եւ Լուսաւորչի մէջ հոգեւորական իրաց համար գալինք դնելոյ եւ ոչ ամե-նափոքր ապացոյց մը գտնելով, անց-նիւր արդ միջին դարու մատենա-գիրներուն, որոց մէջ կը յիշէ Սրբա-զան Կաթողիկոսը Յովհաննէս պատ-մաբանը եւ Ներսէս Շնորհալին իը-րեւ վկայք :

Նախ այս ըսեմք, որ հայրապետ մը աստուածաբանից Ժողովի մէջ իր առաքելական աթոռը բազմեալ՝ մէկ ձեռք Ս. Դիրքը, միւս ձեռք՝ եկե-ղեցւոյ սուրբ հարց վարդապետու-թիւնը անելով՝ եթէ հաւատոյ եւ կրօնի վերաբերեալ պարզ խնդրոց վրայ, իր աթոռակցաց համահաճու-թեամբ որոշում մը հրատարակէր, անոր հօտը պարտաւոր է գանիկայ անհաճութեամբ ընդունիլ, միայն թէ այն որոշումը Ս. Դիրքը եւ եկեղեցւոյ վարդապետութեանց վրայ հիմնուած ըլլայ : Բայց երբոր Հայրապետ մը, թէ եւ մեծահամբաւ եւ իտիական կրօնական ինդիկները մէկգի գնե-լով՝ գրականութեան, արտաքին գի-տութեանց եւ արուեստից ասպարէ-զը ինչպէ, այնուհետեւ անիկայ Դի-ոկղայ վարժապետէն, իբրեւ գրա-գէտ, մաղի մը չափ տարբերութիւն չունի. այնուհետեւ ամեն բանասէր կատարեալ արտօնութիւն ունի անոր գրածը քննելու, գատելու, եւ գը-տած վրիպակները գատապարտելու յանուն ճշմարտութեան, յանուն բա-նականութեան, զորս ամեն բանաւոր էակի, եկեղեցականի եւ աշխարհա-կանի, անխտիր բաշխեր է բնութեան Հեղինակը : Այսպէս է եղեր հին եւ նոր իմաստասիրաց դատումը, այս-պէս ալ ըլլալու էր հարկաւ :

Ըսածս օրինակաւ բացատրեմք. մեր կաթողիկոսաց մէջէն Յովհաննէս Դրասխնակերտցին գրեթէ երեք հազար տարուան Հայոց պատմութիւ-նը գրեր է. սակայն ինքը 70, առ առաւելն՝ 100 տարի ապրեր է. նա իր ժամանակի իրողութեանցը կրնար անձամբ հասու ըլլալ, ստուգել եւ իր ըմբռնմանը համեմատ արձանագ-րել. բայց այս կերպիւ 50 կամ 100 տարուայ միջոցի իրերը հաղիւ կարէր ստուգել, անդին 2900 տարուան ե-ղելութիւնքը քննելու ձեռնհասութե-թիւն չունենալով, բոտ որում, գեւ-ինքը աշխարհ չեկած, անոնք պատա-հեր էին. այնուհետեւ կը պարտաւա-

պուլալըգ օլտուգ տան պաշտա, գիւր-
րիւնէթտէն գիւրրիւնէթէ, էպէվէյն-
տէն էվլատա տախի ինթիգալ իթմէ-
սի հէքիվէրճէ միւսպէթ վէ մուսատ-
տագ տըր:

Պու խասթալըղըն թօխումու օլան
« պասիլ » նամ խուրտէպիւնի հայվան-
ճըղլար սաղլամ պիր ատէմ իւզէրին-
տէ ալը թարիգիլլէ իսխալ իսիլէ-
ճէ օլուր իսէ, օ ատէմ տախի խաս-
թալանըր:

Պու խասթալըղըն մանէսի օլան
պու գուրտլար պու խասթալըղա
միւսպէթլա օլմուշ օլան խասթալար
իւզէրինտէն թօխումու պաշտա հայ-
վանլար իւզէրինէ ալըլանըր իսէ,
միւսթէլիթ հալլէր վուգու պուլուր-
պաղէն հայվանըն պիրի տէրհալ զէ-
հիւրէնիպ թէլէթ օլուր, պաղէն տա-
խի կէճ խասթալանըր, վէ պաղէն
տախի թէլ խասթալանըր:

Պու խասթալըղըն մանէսի օլան
պասիլ գանտա փէք աղ փիճուտէ կէ-
լիւր, հէլէ պալըգ էթլէրինտէ նա-
տիրէն կէօրիւլիւր լաքին էքսէրիա
հայվանլարն սիւտիւնտէ պուլու-
նուպ, սիւտ գայնատըլմանէն, ման-
հալ օլամագ:

Խասթալ հայվանլարն էթլէրինի
վէ պալըճա ճիւղէրլէրինի հէմէլէք
վէ եալընը գայնաթըլմը սիւտլէրի
հէմէք հըթըր սըհէթին գալախի
միւսթաղիլիէսինտէն տիր:

Պու խասթալըղա միւսպէթլա օլ-
մուշ օլան ատէմլէր իսթիլաթտան
մէնն իսիլմէլի, վէ հաթթա էվլէն-
մէմէլի տիրլէր:

Ալթաթը տէրուսիլիէ իւզէրինտէ
հուսուլէ կէլէն եարէլէրտէն իպա-
րէթ օլան վէրէմ իլլէթինի թէտա-
վիսի զըմլընտա պէրվէճհի աթի թէր-
թիպէ իրանէթ իսիլմէլի տիր:

1. Յէվլէլաւտէ հալաւար եթրլէր-
տէ սաքին օլմագ:
2. Թէաֆիլիւն տէֆ իսիլմէլի օլան
(հալանիսալան) էճըլար իսթիմալ
իթմէք:
3. Թիւրէմէնթին բուհու, « ֆէնօլ », «
իսթօֆօրմ » վէ « ասիտ ֆիւլօրիտ-
րիք » թէնէֆիլիս իլլէմէք:
4. « Թօսթաթ » վէ « գարպօնաթ
տը չօ » կիւպի գուվլէթ վիրիճի էճ-
ըլար եթմէք:

ՊԱՐԶ ՈՐԱՑՈՅՑ

Միւսթիլի, Օգոստոս 7 կիրակի կիւնիւ, միլլէ-
թիմիլին էրքէք մէքթէպի իմթիհանը
Ս. Եկեղեցիտէ իճրա օլունտու մէք-
թիւր մէքթէպտէ, 120-130 նէֆէր շա-
կիրտան պուլունարագ, պուլարըն
թէտրիսի, եալընը իքի խօճալարա ի-
հալէ օլունմուշ, վէ մէքթէպին նաղը-
րը եախօտ հոգաբարձուսու պուլուն-
մանըպ, քէնտի պիլտիլէրինէ պըրա-
գըլմը օլտուղունտան, իմթիհանտա
հաղըր պուլունանլարըլըն պիր սէ-
մէրէ կէօրէճէլէրինէ իւսիլաթիլի օլ-
մատըրը հալտէ պիլլէ, օլունան սիւալ-
լէրէ, քիւչիւք քիւչիւք չօճուգըլըն
վիրտիրլէրի ճէվապլար, տօղրուսու,
պատիլի մէմուսիլիէթ օլաճագ տէրէ-
ճէտէ պուլունմուշ տուր:

Վագաա, միլլէթ մէքթէպի հօճա-
լարընտան, Հայկաբան-Տաճկաբան դա-
սատու Տէր-Ալիյիէլի Նշան էֆ. Բարու-
նակիւն, վէ Հայնաւոր-Համարատես
Մ. Կարապետ Ալճան էֆէնիլլէրին
էհիլիէթլէրի մալիւմ իսէ տէ, մէք-
թէպ պիլանը պուլունմատըրընտան,
120-130 նէֆէր շալկիրտան իքիէն պէ-
օլիւնէրէք, հէր պիրիլին պալընտա,
60-65 չօճուգ պուլունտուղուն հալտէ:

մուվագ գաթի եթրլէրտէ, հէմ իտարէ
վէ հէմտէ թահսին օլունմագ. սու-
րէթտէ թաալիւմ օլունմալարը, պիթ-
թապի մէմուլտէն պուլունան սէմէ-
րէ հուսուլէ կէլէմէմէսի, մէմուլտէն
տէկիլիտի:

Մէքթէպին պիր ան էվլէլ ինշաա-
թընա պալանըլըն իչին, պիր գօմի-
սիօն թէլէրլինէ գարար վիրիլլիւն տիր
քի, ինշաալլա, աղ կիւնտէն, իճրա-
թա պալանըլտըրըն պիլտիլմէքլիք
իգպալինէ նայիլ օլունտու:

Պիր այ գատար մուգատտէմ, Պա-
լլէքէսիլէ պէշ ալթը սաաթ մէսաֆէ-
սի պուլունան Պալա Մատէն գարիլ-
իէսինտէն օլան էքմէքի վէ պաղ գալ
Անկէլինին, 17-18 շաղարընտաքի օլ-
լու Նիգօլի, իւշ տէօրթ էշըլմա թա-
րաֆընտան, վէ գարիլիէսին իչինտէն,
15-16 սաաթ ուղաղ օրմանլարա ալը-
րըլմը, վէ Նիգօլիիէ պիր մէքթուպ
եաղարըլտագ, « հէր հալտէ, 300
լիրա, իշպու մէքթուպու մէթիլի-
նէ, էկէր վիրմէլ իսէն, պէնի քէսէ-
ճէլէր տիր » տէտիրթտիրիլմը, վէ
իքիսի իւչիւ, մէքթիւր մէքթուպու,
մէքթուսուլն բէտէրինէ կէօթիլմէք
իւզրէ կիթտիլլէրինտէ, էշըլմանըն
պիրիւլիւ պուլունան քէս, Նիգօլի-
նին եանընտա գալարագ, էկէրիլ պա-
պան 300 լիրանը վիրմէլ իսէ, սէնին
գուլաղիլն պիրիլի քէսիպ կէօնտէ-
րէճէկիւմ, վէ էկէրիլ իսէն վիրմէլ իսէ,
օ պիր գուլաղընտա քէսիպ կէօնտէ-
րէճէկիւմ, վէ էկէն վիրմէլ իսէ, պօյ-
նուսու տախի քէսէճէկիւմ տէմիլ: վէ
Նիգօլի տախի, բէտէրինին 300 լիրա
վիրէպիլիլի մէքթէպտէ պիր սէրվէթի
պուլունմատըրըն պիլտիլինտէն, հէր
հալտէ գուլաղիլ կիթէճէկիլին իշիտիլ
կէրիլ իւսիտի գաթ իլլէտիլինտէն պիր
արալըգ, օլ պէքէի օլան էշըլմա պա-
լը, բուսարտա երկըլիւն երյգար ի-
քէն, Մարթինի թիւֆէնիլին էթրէ
գօյմուշ, վէ Նիգօլինին, հէր նէ գա-
տար, իքիլէ, գօլարը պաղլը իմիլի-
մէտէ, կէվլէք օլտուղունտան, էշըլ-
մա պալը, սիւսիլըրնտան չէվլէրէի չը-
գարըպտա, երկըլիւն գուլունմագ-
տէ իքէն, Նիգօլի տախի, Մարթինի
գարտըլը պիրլէ, մէքթուսու տօղրու-
աթ էշլէնէթէք, էթրէ եաթթըլմը, եա-
նի իչինի պիլիլիլի տիր: վէ Նիգօլի,
քէնտի քէնտուսէ, իշթէ Ալլահըն շէ-
րիաթը տօղրու տուր, սէն պէնիլ գու-
լաղըլմը քէսէճէք իսին էմն, չիմտի
պէն սէնիլլէրին քէսէիլմ տիլէրէք,
մէքթուսու գուլաղըն քէսիլլէ, վէ սի-
լալարընտա թաղընարագ, վէ օր-
մանլար իչինտէն տօղալարագ, քէն-
տուսի Տէրէ-քէօնիլնէ աթմըլ, վէ օ-
րատա, վուգու պուլան հալլէրի նաղլ
իլլէմիլ տիր: Չաթթիտէ օրալարտա,
հէրքէսին մալիւմաթլարը պուլուն-
տուղունտան, պէշ օն քիլի պիրլէքտէ
օլարագ, Նիգօլիի, քէնտի գարիլ-
իէսինէ կէօթիլմիւլլէր տիր: իշիթ-
տիլիլիլլէ նէղարէն, ֆէմէրտէ, Նի-
գօլի հիւքիլմէթի մանէլլիլիէ թարա-
ֆընտան թէվլէթի իսիլմիլ տիր:

Պու սապահ, Սուլթան-Չանը մա-
տէնինէ, իքի նէֆէր Մուլլու Հայ իլէ
պիր Բոււմ արապաճը, Արթինին ա-
րապաճը իլէ կիտէրլէր իքէն, սիկա-
րատան աթէշ ալարագ, պիր հօրըլն,
պիր չուվալ ուն, պիր չուվալ գարըլգ,
պիր քէօնիլէ, վէ քէզալիք արապա
տախի թէքմիլ եանմըլ, վէ աթլարը
արապատան գուլթարմագ իչին, ա-
րապաճը չաղըտըրընտան, անընտա էլ-
լէրի եանմըլ տըր:

1888 օգոստոս 20.

ՊԱՐԶ ՈՐԱՑՈՅՑ

1889

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՍԵՓԱԿԱՆԻՆ ԹԻՆ

Ս. ՓԲԳԶԻ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԳԱՆՈՑԻ

Գին 40 փարա

Տպագրութիւն

Գ. ՊԱՏԱՏԱՆԻԱՆ (ԱՐԱՄԵԱՆ)

Կը գտնուի Ազգ. Հիւանդանոցի Հո-
գաբարձութեան գրասենեակը, Կ.
Պօլիս, Մեծ-Նոր-Խան միջնալարկ,
թիւ 48, 49, 50, եւ բոլոր Հայ դը-
րապաճագ քով:

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան
կնիքը չկրող օրինակներն վաւերական
չեն:

ՃԳՆԱԻՈՐ

Էախօտ

ԷՂԼ ԻԼՎԱՅՏԻՍ

Մ Ի Թ Ե Ի Զ Ի Մ Ի

ԿԵԼԻՊՈ ՌՈՒ Տ. ԽՈՐԵՆ ՔԱՀԱՆԱՅ

Կ. ԱՐԹԵԻՆԻԱՆ

Մէքթիւր քիսալէճիք Թիւրքէ լի-
սան իւզրէ օլունպ, 92 սահիֆէտէն
իպարէթ օլտուղուն, վէ Արաման
տպարանտա կիւզէճէ թապ իսիլմիլ
պուլունտուղուն հալտէ, քէաղըտ գա-
րագլը 2 զուրուշ, վէ գալըն գապ-
լըր տախի 2 1/2 զուրուշա սաթլը-
մագտա տըր:

Մէքթիւր քիսալէճիք հէմ թէլէգ-
ղիւզ վէ հէմ իսթիֆատէ իսիլմէք
պիր էսէրի պէրիլիլիտէ օլտուղուն-
տան, հէր քէսին օգուստընը արգու
վէ նասիհաթ իտէրլէք:

ՀԱՄԱՌՈՏ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՆ ՀԱՅՈՑ

Ի պէտա

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐԱՄԱՆԱՅ

Ալթատախիւալ

Ի Բ. Մ. ՊՈՋԱՆԱՆԷ

Գին 100 փարա

Պարզ ընթերցարանէ մ'աւելի ածան

Ազգային Պատմութեան սոյն նոր դա-
սագրքն թէ եւ անուամբ համաօտ,
այլ իւր մէջ կը բովանդակէ մեր ազգին
պատմութեան հին եւ ժամանակակից բո-
լոր գէպերն, իրենց օտանմաներով ու
հետեւանքներով բացատրուած, այնպէս
որ իւր նոր դասակարգութեամբ, ժամա-
նակագրութեամբ, գիւրհասկանալի ու
մաքուր լեզուաւ, եւ որ աւելին է,
ցարդ նմանը չ'տեսնուած դնոյ ածա-
նութեամբ յարմարադոյն դասագրքն է
մեր նախակրթարանաց համար:

Հարտաբակիչն սոյն աշխատութիւնը
նուիրած է բարեյիշատակ Կիւլլէնկ Մ.
Սերովթէ Էֆէնտիի անմոռանիլ անուան,
փափաքելով պատուել մեծանուն ազգա-
սէրին յիշատակը:

Իշգու Իլիւն-Լիւրժ, էյոլէ ատի պիր մուսիլիլ օլմանըպ, իլա ճիւտի իլիւմ վէ
իմէք գահմիլ իլէ վիճուտէ կէլիլ տիր, շէլլէ քի, պուլուն թէրթիլ վէ ինտա
էտէն գաթի, պիւսիլք միւքեաֆալիլալա շալիլ օլմուշ տուր: Եանի 18 պիր ֆրաճ-
լըգ նաղաթ պիր միւքեաֆաթա նայիլ օլտուղուն պաշտա, պիր չօգտա աթմու վէ
սալիլ միտալար աթմըլ տըր:

Պու մուսիլիլին լիւրթիլի իչին, իւշ քէրէ քիլլիլանըն էսաթը ալընտըլտան
սօնրա, զանէթ լիլլէ վէ զանէթ լաթիլ պիր իքիլ եարլմըլ տըր: Իշթէ Կիւն
Արօղուն, սալիլ պու եօլտա մուսիլիլլէրին քէաֆֆէսինտէն զիեատէ ալթալը-
ղընը սըրը վէ հիլմէթի պուլունտա տըր: Պու իսան միտէ իւֆիլիլլէրին տէֆ իսիլպ
իշթան ոչար, գանա գուվլէթ վիրիլ, վէ կէլլիլէն նուպէլլիլ վէ սալիլիլլէրին
տէֆ իտէր:

Փարիս, 22 վէ 19 Տրօսօ սօգաղընտա վէ էճաճըլարտա պուլունտուր: